

TEDNIK ZA RADIOFONIJO. LETNIK XI. ŠTEV. 16

RADIO LJUBLJANA

SPORED ZA TEDEN OD 16. DO 22. IV. 1939

NA ROČNINA: Pri plačilu za naprej: Letno din 80; polletno din 45; četrtletno din 25; mesečno din 12. Uredništvo in Uprava v Ljubljani, Miklošičeva cesta 7, telefon 31-90. — Čekovni račun uprave: Ljubljana št. 15.220.

Delo radijskega orkestra

Iz pogovora z dirigentom g. D. M. Sijancem.

Dirigent radijskega orkestra g. Drago Mario Sijancem.

Koncentriram svoje umetniško delo znotraj Radia na gradbi orkestra in umetniškega sporeda, kakor tudi na ustvarjanje osnovnih pogojev za neodvisno in samostojno umetniško delavnost, ki hoče biti enako odgovorna domačemu glasbenemu razvoju kakor tudi kulturni ustanovi, za katero delam.

Radio-Ljubljana je slovenska kulturna ustanova. Ker pa je glasbena opredeljenost Slovencev še precej v tujih vodah, v katerih smo izgubili mnogo, kar je bilo nekaj nam lastnega, (narodna pesem!), hočemo gojiti odslej več slovenske glasbe. Graditi hočem repertoar domače umetnosti, ki bo dobila v Radiu svoj pogon in odsev.

Moj delovni načrt, ki je v službi naše umetnosti, ni niti lahek niti hiter, temveč je v svojih obrisih zamišljen na daljšo dobo težkega dela. V dobrem razmerju do vseh umetnikov in pozorni naklonjenosti delu mladih bo nastalo iz Radia novo delovno in umetniško središče, ki bo znalo odkrivati in razvijati vsako močno umetniško središče, ki bo znalo odzati to nenavadno ugodna. To je doba vznikanja mladih in novih del. Vloga protektorja in propagatorja dobre umetnosti, ki jo vrši Radio-Ljubljana, radijske postaje.

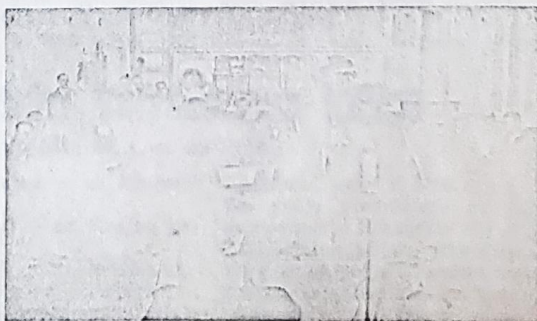
je dobro znamenje novega in umetniško vnetega obdobja slovenske radiofonije in kulture sploh.

Zavedam se vzgojne vrednosti in odgovornosti radia. Izhajam iz dejstva, da je pri nas splošno glasbeno znanje še majhno (ne zamerite!), ne le v širših vrstah, temveč splošno; treba se je torej ozirati na to stanje in iz njega urejati glasbeno vzgojno delovanje radia. Poudarjam potrebo ljudskovzgojnega dela in to postane potokaz in kritično stališče. Nisem pa prijatelj tega, da bi se predlagala poslušalcem klasična ali moderna glasba kar na kupe. To bi bilo nevarno, vzbudilo bi preje odpor kot zanimanje! Moja težnja bo vselej, uvajati resno glasbo v spored tako, da ne bo vidna s preveliko kontrastnostjo. Imam skušnjo, da poslušalec, prost predsodkov razume tudi skladbo najklasičnejše in najmodernejše smeri, ako se mu predloži na ugoden način in v primernem okviru. Ne zamenjam pa radi tega Radia morda s kakim društvom za gojitev moderne glasbe. Praktični postop programov naj bo, nuditi poslušalcem dobro umetnost vseh časov in smeri. K temu naj se, radi lažjega umevanja, uvede cikel poljudnih razprav, v katerih naj dober pedagog lahko in igraje nauči poslušalce na deželi, ki so jim glasbene šole predalec in predrage, kaj so

to D-duri, C-moli, opusi, stavki itd. Tak cikel bi imel za namen: »Ne bojte se resne glasbe«!

Naj pa se radi tega poslušalec ne ustraši besed o zavajanju resne glasbe. Tudi nadalje bo slišal v urah, posvečenih oddihu, popularno glasbo. Hočem pa ji dati trdno tehnično oporo, čim višjo reproduktivno raven. Želim doseči nek višji tip ljudskega sporeda, ki bi bil morda tudi bolj raznolik po menjava skupin. Med načrti lahko navedem, da bi želel nadaljevati ciklus koncertov, ki bodo zasledovali stilno vzgojni princip. Začeli bi znova s koncertom stare, predklasične glasbe, sledila bi klasična glasba, romantična (nemška, francoska, slovenska) narodne glasbe slovanske (ruska, češka, jugoslov., slovenska) ter končno moderna. K tem koncertom bi bila uvodna predavanja, vse skupaj pa bi bil nekak »Ljudski konservatorij«.

Za vse to rabim tehnično popolen orkester, ki temu lahko sledi, ker mi je seveda mnogo lažje na čim popolnejši kakovosti izvajanja. Položaj, ki sem ga našel, ko sem bil pred 3 leti pozvan k dirigentskemu pultu, umetniško ni bil ravno vabljiv: orkester v salonski zasedbi (15 mož). Za simfonske skladbe se mora Radijski orkester izpopolnjevati s člani opernega orkestra, ki pa to morejo storiti

Orkester ljubljanske

radijske postaje.

le v svojem prostem času. Tako mora Radio podrežati svoj program časovnemu načrtu opere. K vsemu temu mi jemlje večkratna dnevna služba ob pultu mnogo koncentracije, potrebne za dozorelo umetniško delo.

Trdno pa upam, da se bo Radiu s sodelovanjem poslušalstva, umevajočega kulturne potrebe naše mlade, krasne »metropole«, posrečilo končno realizirati vsaj mali komorni simfonjski orkester, ki bo tudi preko me-

ja pričal o kulturni delavnosti in naprednosti našega malega naroda.

Sedaj pa se lahko mirno zanašamo v uvidevnost uprave pod predsedstvom g. prof. Koblarja, v dragoceno delovanje g. prof. Osane, pionirja slovenskega radia, v umetniško sodbo glasbenega referenta g. Dr. Dolinarja, veliko izkušnost tehničnih sodelavcev in ne nazadnje veliko požrtvovalnost Radijskega orkestra, ki tako lepo napreduje.

Iz angleškega filma »Alarm«. Film slika upor v Indiji. — Kino »Union«.

O zvočnih igrah

(Nadaljevanje.)

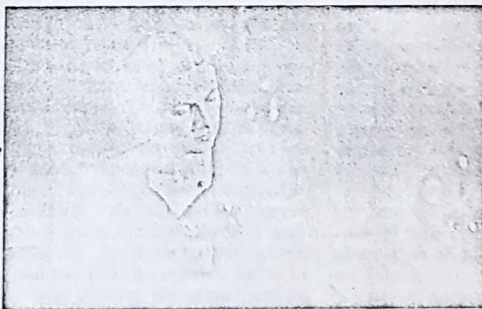
Pomen in vlogo besede in zvočni igri smo na kratko že omenili, a to le mimogrede; v naslednjih vrsticah pojasnimo pomen in vlogo besede obširneje. Beseda je prav za prav temelj, osnova, na kateri je zgrajena zvočna igra. Beseda je nekaj most med zgolj duhovnim in snovnim svetom, je vez med subjektom spoznanja in med zunanjim svetom. S tem smo nekako nakazali namen in pot zvočne igre. V zvočni igri je nevidni človek nosilec vloge. V nekem smislu je nosilec vloge v zvočni igri tudi poslušalec, ki igro spremlja in ustvarja v svoji domišljiji tudi predstavo igre. To predstavo pa mu narekuje beseda. Zato je pri zvočni igri velike važnosti izgovorjava besed, ker mora igravec nekako posredovati svoje notranje doživljanje poslušalcu z besedo.

Kakor se godbenik poslužuje z izvežbanostjo v prstih ali sapi svojega instrumenta, tako se igravec zvočne igre poslužuje radia z izvežbanostjo izgovorjene besede. Klaviatura je tukaj v glasu. Zato je za igralca v zvočni igri obvladanje jezikovne tehnike in izražanja glasu še bolj potrebno, kot za igralca na odru. Pri zvočni

igri je vse osredotočenje poslušalca usmerjeno na izgovorjeno besedo. Prejev in barve glasu povzročajo v poslušalcu predstave. Zato je važno pri besedi: zvok, barva, ritem, padanje, naraščanje, mehko in ostrina, modulacija, njena kultura in temperament, skratka: bistvo, značaj besede more izraziti toliko raznolikosti, kolikor je različnih tipov, značajev in tako dalje.

Pretiravanje z afekti je za mikrofon neznosno in ustvarja v poslušalcu občutek nepristnosti. Mikrofon je za besedo prav tako občutljiv, kot

drugim: »...Govorite ta govor, prosim vas, tako, kakor sem ga vam jaz povedal: lahko naj teče z jezika; a če hlastate pri njem na vsa usta, kakor marsikateri naših igralcev, bi mi bilo prav tako ljubo, da bi govoril, moje vrstice mestni oklicevalec. Tudi ne krillite z rokami preveč po zraku, tako; temveč delajte čisto nalahko: zakaj sredi toka, viharja in, kakor bi rekel, vrtinca svoje strasti morate imeti in ohraniti neko zmerneost, ki ji daje mehko... prilagodite kretnjo

Gospa Mirca Sancin bo imela 16. t. m. klavirski koncert v radiu. Izvajala bo Beethovne in Chopinove skladbe.

Urednik g. dr. A. Kuhar. Ob sobotah poslušamo njegova polit. predavanja.

uho. Besedni prejev (nastroj) izvira iz igralčeve poglobljenosti v vlogo, ker le iz notranjega življenja more igravec pesnikove, oziroma pisateljeve besede poslušalcu prav posredovati in mu vzbuditi občutje in predstave. Le iz notranje poglobljenosti v besede more igrati z učinkom.

O pomenu besede in njene pravilne izgovorjave ter o pravi igri je pisal Shakespeare v Hamletu, kjer daje navodila igralcem in kjer pravi med

besedi, besedo kretnji. Zlasti pazite, da ne prekorajate naravne mere: kajti vse, kar je pretiranega, se oddaljuje od namena gledališke igre...« (Shakespeare, Hamlet 3. dej. 2. prizor.)

Te Shakespeareove besede, ki jih govori Hamlet gledališkim igralcem, veljajo tem bolj za igralce zvočne igre. Kultura besede je glavna moč zvočne igre.

(Dalje prihodnjič.)

Ob 250 letnici Valvazorjeve knjige

(Na sporedu 20. t. m. ob 19.50.)

»Za Krajno premožen — za Krajno učen, za Krajno ubožen — za Krajno rojen.«

Dne 15. t. m. je preteklo 250 let, odkar je izšlo veliko Valvazorjevo delo »Die Ehre des Herzogthums Crain« — »Slava vojvodine Kranjske«.

Baron Janez Vajkard Valvazor — laškega rodu (1641 — 1693) rojen v

Ljubljani, umrl v Krškem, je razdal vse svoje premoženje za izdajanje zgodovinskih kranjskih del o slovenskih deželah. »Slava vojvodine Kranjske« je največje tovrstno delo in je dragocena zakladnica za spoznavanje naših krajev in našega ljudstva v 17. stoletju.

Malokdo je pisal o slovenskem ljudstvu s tako ljubeznijo kot Valvazor,